

The Requirements for Institutionalizing the Islamic-Iranian Lifestyle Based on the Teachings of Imam Reza (AS) Toward the Formation of Islamic Civilization; A Qualitative Study

Tayyebbeh Zarei^{*}

Received on: 24/06/2024

Accepted on: 29/12/2024

Abstract

Purpose: The current research aims to investigate and identify the requirements for institutionalizing the Islamic-Iranian lifestyle based on the teachings of Razavi, to contribute to the formation of Islamic civilization.

Methodology: The current research employs a qualitative method, utilizing a thematic analysis approach. The study population consisted of elites knowledgeable about the subject in Kermanshah province in 2023. A total of 12 individuals were purposefully selected for interviews and data collection through theoretical and snowball sampling techniques.

Findings: The findings are presented in two parts. The descriptive findings include the demographic and descriptive characteristics of the participants. Most participants were in the age group of 35 to 40 years, and the majority held a doctorate in Quran and Hadith sciences. Additionally, they were primarily employed in university settings. The qualitative findings obtained after coding the information revealed the requirements for institutionalizing the Islamic-Iranian lifestyle in alignment

^{*} Assistant Professor, Department of Education, Islamic Azad University, Kermanshah Branch, Kermanshah, Iran. (Corresponding Author).
T.zareie18@gmail.com

with the development of Islamic civilization. This process resulted in the identification of 48 general concepts and 16 sub-concepts, including knowledge of lifestyle and knowledge of civilization. The Islamic-Iranian approach emphasizes foresight and vision, adherence to Islamic principles, self-belief, and commitment. It incorporates technological measures, strategic planning, interaction, and cooperation. Additionally, it focuses on cultural development, expert and specialized initiatives, and the preparation and compilation of program strategies. This approach is inspired by the way of life of the innocents (PBUH) and includes approved models, supervision, inspection, and comprehensive support and feedback. These concepts were classified into three main categories under the title and Executive Requirements. Each of the aforementioned categories includes several subcategories and concepts. The basic requirements consist of three subcategories: knowledge and cognitive factors, insight and attitude, and behavioral and functional aspects. Structural requirements encompass two categories: infrastructure preparation and structural specifications. Additionally, technical and executive requirements include three categories: management factors and conditions, patterns, and guarantees.

Conclusion: Based on the findings, it can be concluded that the Islamic-Iranian lifestyle is directly linked to one of the key elements of Islamic civilization. In essence, Islamic civilization embodies and reflects this lifestyle in its entirety.

Civilization comprises three essential elements: human existence, collective and group life, and their various manifestations, all of which are reflected in lifestyle. The realization of these elements necessitates specific conditions and requirements, as previously discussed in the research. When examining the relationship between the teachings of Imam Reza (AS) and the Islamic-Iranian lifestyle in the context of the formation and advancement of Islamic civilization, it is evident that the

life of Imam Reza (AS) serves as a timeless model and a foundational source for all aspects of the Islamic lifestyle and even the Islamic civilization that in order to institutionalize the Islamic-Iranian lifestyle according to Razavi's way of life, in the direction of the formation and excellence of the Islamic civilization, it is necessary to first teach the knowledge, attitudinal and behavioral principles of the lifestyle well and After that, institutionalization of lifestyle should be done by providing structures and through technical and executive conditions and factors. Based on the findings, it can be said that Islamic-Iranian lifestyle is directly related to it as one of the important elements of Islamic civilization, and in fact, Islamic civilization is the realization of its lifestyle and comprehensiveness.

Civilization comprises three essential elements: human existence, collective and group life, and their various manifestations, all of which are reflected in lifestyle. The realization of these elements necessitates specific conditions and requirements, as previously discussed in the research. When examining the relationship between the teachings of Imam Reza (AS) and the Islamic-Iranian lifestyle in the context of the formation and advancement of Islamic civilization, it is evident that the life of Imam Reza (AS) serves as a timeless model and a foundational source for all aspects of the Islamic lifestyle and civilization. To effectively institutionalize the Islamic-Iranian lifestyle in accordance with Razavi principles, it is crucial to first thoroughly teach the knowledge, attitudes, and behavioral principles associated with this lifestyle. Following this, the institutionalization process should be carried out by establishing appropriate structures and implementing the necessary technical and executive conditions and factors.

Based on the research findings, the institutionalization of the Islamic-Iranian lifestyle, grounded in the teachings of Razavi, is a continuous and progressive process aimed at fostering and elevating Islamic civilization.

This process is influenced by the outlook and worldview of the society's people regarding life and creation, which in turn can impact the design and provision of lifestyle choices. Nevertheless, drawing from authentic and rich sources such as the Qur'an and the biographies of the Innocents (AS), particularly Imam Reza (AS), as well as incorporating the insights of societal elites, can yield favorable and meaningful outcomes for the institutionalization of the Islamic lifestyle in Iran. This approach contributes to the formation and advancement of Islamic civilization.

Keywords: The requirements of institutionalization, Islamic-Iranian lifestyle, Razavi teachings, Theme analysis, Islamic civilization.

الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مبتنی بر آموزه‌های امام رضا(ع) در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی؛ مطالعه کیفی

طیبه زارعی *

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۹

چکیده

یکی از مسائل مهم در تمدن اسلامی سبک زندگی و الزامات نهادینه شدن آن است. مسئله اصلی این پژوهش بررسی الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مبتنی بر آموزه‌های رضوی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی است و هدف از انجام آن احصای الزامات بیان‌شده از نگاه نخبگان دانشگاهی و حوزوی است. روش پژوهش کیفی و اطلاعات و داده‌های پژوهش با مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساخت یافته گردآوری و با شیوه تحلیل مضمون تجزیه و تحلیل شده است. جامعه مورد مطالعه نخبگان دانشگاهی و حوزوی استان کرمانشاه در سال ۱۴۰۲ بود که براساس رویکرد نمونه‌گیری هدفمند و نظری بنا بر اشباع نظری، با ۱۲ نفر مصاحبه انجام گرفت. پس از بررسی و تحلیل از اطلاعات برای پاسخ به سؤال اصلی و اینکه مهم‌ترین الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی - ایرانی چیست، مشخص شد که این الزامات شامل «الزامات مبنایی (عوامل دانشی و شناختی، بینشی و نگرشی، رفتاری و عملکردی)؛ ساختاری و فنی (تهیه زیرساخت‌ها و الزامات ساختاری) و اجرایی (عوامل و شرایط مدیریتی، الگوها و ضمانت اجرا)» قابل جمع‌بندی است که نتایج پژوهش ضمن واکاوی مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی - ایرانی مستخرج از سیره امام رضا(ع) به ارتباط آن در ایجاد و شکل‌گیری تمدن اسلامی توجه دارد.

کلمات کلیدی: الزامات نهادینه‌سازی، سبک زندگی اسلامی - ایرانی، آموزه‌های رضوی، تحلیل مضمون، تمدن اسلامی.

* استادیار گروه معارف، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران. (نویسنده مسئول).

بیان مسئله

تمدن اسلامی به عنوان یکی از تمدن‌های بزرگ و پیشرفته دنیا نیازمند به کارگیری عناصر مختلفی از دانش و اطلاعات در امور مختلف و از جمله موضوع سبک زندگی بخش جدایی ناپذیر آن به شمار می‌رود. تلاش‌های اولیه برای توسعه مطالعات و روشن‌سازی جایگاه سبک زندگی اسلامی- ایرانی در شکل‌گیری تمدن اسلامی در سال‌های اخیر بیشتر شده و تمدن نوین اسلامی مهم‌ترین آرمان جمهوری اسلامی ایران (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۶/۱۴) به عنوان یک وظیفه اساسی برای ایجاد یک محیط جدید (خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۱۰/۸) مطرح شده است. فرایند شکل‌گیری تمدن اسلامی در مرحله‌ای قرار دارد که نیازمند توجه و تلاش برای تحقق است؛ زیرا ۴ مرحله دستیابی به تمدن شامل ۱. وقوع انقلاب اسلامی؛ ۲. ایجاد نظام اسلامی؛ ۳. شکل‌گیری دولت اسلامی و ۴. کشور اسلامی (محمدی‌پویا و ترکاشوند، ۱۳۹۹، ص ۱۰۴) باید انجام شود تا بعد از آن به فکر تمدن اسلامی بود و این تمدن‌سازی نیازمند توجه به مؤلفه توحیدمحوری به عنوان سرمایه درون‌ساختاری (عترت‌دوست و مخلص‌آبادی، ۱۴۰۳) و منابع غنی همچون آیات قرآن و سیره معصومین(ع) به عنوان زیربنای تمدن است. آنچه در تحقق تمدن نوین اسلامی اهمیت دارد، اتکا به منابع اصیل و مهم به منظور گام برداشتن به سمت این تمدن است و در میان همه منابع علمی، تاریخی، اجتماعی و فرهنگی تعالیم قرآن و سیره و آموزه‌های معصومان(ع) که در تأکیدات مقام معظم رهبری(مدظله) نیز بر رجوع به آن‌ها تأکید شده است؛ «امت اسلامی در همه اموری که بنای تمدن اسلامی به آن نیازمند است، به سیره ائمه معصومین(ع) مراجعه کند» (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۳/۲۵) منبع و سرچشمه کاربردی‌سازی و اجرای آن است.

سیره معصومین(ع) از سه جهت برای شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی منبعی جامع، کامل و مناسب است: اول از آن جهت که از پشتوانه معرفتی جامعی برخوردار است و دوم آنکه از لحاظ الگوگیری برترین و مؤثرترین شیوه تحول بوده و نهایتاً اینکه بهره‌گیری از سیره معصومان ضمانت اجرایی لازم را دارد که این امر بیشتر مرتبط با ویژگی‌های شخصیتی آن بزرگواران است (توحیدی‌نیا، ۱۴۰۰، ص ۴۸). شاید به جرئت بتوان گفت سبک زندگی به عنوان مهم‌ترین نماد تمدن‌های بشری است که در بستر روابط انسان با خود، خدا، دیگران و محیط و فناوری‌ها و مصنوعات بشری (مصوبه مبانی، اصول و الزامات پیاده‌سازی برنامه جامع سبک زندگی اسلامی-

ایرانی، ۱۴۰۱) شکل می‌گیرد و براین اساس می‌توان گفت سبک زندگی اسلامی عاملی اساسی در شکل‌گیری و تداوم تمدن اسلامی است که بدون شک نهادینه‌سازی آن می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی و تداوم آن باشد؛ زیرا تمدن اسلامی نیازمند یک حرکت همگانی و پشتوانه‌های مادی و معنوی بسیاری است (شکرانی و تمدن، ۱۳۹۵، ص ۱). سبک زندگی اسلامی به‌عنوان یک پشتوانه اساسی و مهم که شامل جنبه‌های مادی و معنوی می‌شود، از امور زیربنایی مهم تمدن است. سبک زندگی اسلامی الگو و شیوه‌ای نسبتاً ثابت از باورها و عقاید، ارزش‌ها و هنجارها و قوانین و مقررات است که در زندگی و تربیت فرد تجلی پیدا می‌کند و الگوی رفتار یک نفر نیست، بلکه الگویی همگرا و کلیتی انتزاعی از رفتارهاست که منطبق با آموزه‌های اسلامی بوده و باعث شکل‌گیری یک منش اسلامی در وجود فرد به‌عنوان یک نظام معنایی پایدار است و در تمام شئون و رفتار و کردار مسلمانان نمود پیدا می‌کند (قطبی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۹). سبک زندگی مفهومی جامع است که ابعاد ذهنی و عملی، فردی و اجتماعی، ساختاری و عملکردی را در بر می‌گیرد و بدون داشتن پشتوانه عملی و اجرایی به موفقیت نخواهد رسید.

براساس مطالعات پیشین، سبک زندگی اسلامی برخلاف سبک زندگی غربی که نگاه تک‌بعدی و بیشتر این‌جهانی دارد، مفهومی جامع و فراگیر است که تمام جنبه‌های مادی، معنوی، عینی و ذهنی را در بر گرفته و برای هرکدام از این امور عالی‌ترین رهنمودها و دستورات را در قرآن و سیره و روش معصومین (ع) ارائه داده است. به عبارتی سبک زندگی اسلامی ظهور عینی و ملموس لایه‌های درونی فرهنگ اسلامی بر اعمال و رفتار فرد مسلمان است (سرخه‌دهی، ۱۳۹۲، ص ۷). سبک زندگی در مطالعات مربوط، به درخت تشبیه شده که از آن با عنوان «درخت سبک زندگی» یاد می‌شود و منظور آن است سبک زندگی مانند درخت دارای ریشه، ساقه و برگ و سرشاخه است که همه باهم در ارتباط و تعامل قرار دارند و از هم اثر پذیرفته و بر هم اثر می‌گذراند. بااین‌حال و براساس تعبیر درخت سبک زندگی (طراحی‌شده کاپیانی، ۱۳۹۲) و طبق تعاریف متعدد و مؤلفه‌های نامبرده‌شده برای سبک زندگی در تحقیقات گوناگون (مهدوی‌کنی، ۱۳۸۶، ص ۲۱۴؛ صمدی، ۱۴۰۰، ص ۲۶) می‌توان شاخص‌های اصلی سبک زندگی را اعتقادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در سه بعد فردی، خانوادگی و اجتماعی در نمودهای ذهنی، عینی در سه سطح خرد، میانه و کلان جمع‌بندی کرد.

چنان‌که بیان شد، سبک زندگی مؤلفه‌های مختلفی دارد که از دوران کودکی و حتی قبل از آن باید مد نظر قرار گیرد و به مؤلفه‌های مختلف آن مانند بینش‌ها، نگرش‌ها و اعمال و رفتار توجه شود. سبک زندگی مفهومی جامع است که غفلت از آن مانع از تصمیم‌گیری مناسب و کارساز برای شکل‌دهی تمدن نوین اسلامی است. بدون تردید سبک زندگی اسلامی نقش مهمی در تمدن نوین اسلامی دارد و مقدمه‌ای برای آن است. اگر پیشرفت‌های همه‌جانبه به‌عنوان تمدن نوین اسلامی مد نظر قرار گیرد، این تمدن دارای دو بخش ابزاری و حقیقی و اساسی خواهد بود که سبک زندگی بخش حقیقی آن است و بخش ابزاری آن اموری از قبیل علم، اقتصاد، اختراع، سیاست و اعتبار است. توجه به این نکته لازم است که سبک زندگی اسلامی فقط شرط پیدایش تمدن نوین اسلامی نیست، بلکه شرط بقای آن نیز هست که ضمن نیروبخشی به تمدن آن را به سمت جلو حرکت می‌دهد (رحیمی کلیشادی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۱۰۹).

همان‌طور که شکل‌گیری تمدن اسلامی نیازمند رجوع به تعالیم قرآن و سیره معصومین(ع) و پشتوانه نظری برای پایداری و دوری از انحطاط است (علی‌نقی و رهدار، ۱۴۰۳، ص ۱۷۸)، سبک زندگی اسلامی هم که زیربنای تمدن شناخته می‌شود، نیازمند توجه به این منابع است. بدون تردید سیره و سبک زندگی امام رضا(ع) به‌عنوان عالم آل محمد(ص) سرشار از نکات و رهنمودهایی است که آشنایی با آن‌ها و بهره‌مندی از آنان در زندگی می‌تواند علاوه بر کمک و تسریع در شکل‌گیری و تداوم تمدن نوین اسلامی پیشرفت دنیوی و سعادت اخروی را به همراه داشته باشد. آنچه باید به آن توجه شود الزاماتی است که برای نهاده‌سازی سبک زندگی نیاز است؛ به همین دلیل هدف پژوهش حاضر بررسی و شناسایی الزامات نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی مبتنی بر آموزه‌های رضوی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی است. بنابراین مسئله اصلی پژوهش این است که مهم‌ترین الزامات نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی مبتنی بر آموزه‌های رضوی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی چیست؟

۱. پیشینه و مبانی پژوهش

سبک زندگی و تمدن اسلامی از موضوعاتی هستند که مورد علاقه و توجه پژوهشگران بوده و تاکنون تحقیقات فراوانی درباره آن‌ها انجام شده است که هرکدام از منظر خاصی به موضوع

نگریسته و آن را بررسی کرده‌اند. باین‌حال، در ادامه سعی شده است تا به تعدادی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش حاضر اشاره شود. در مصوبه مبانی، اصول و الزامات پیاده‌سازی برنامه جامع سبک زندگی اسلامی- ایرانی (۱۴۰۱) تعریف و مشخص‌سازی عرصه‌های سبک زندگی مانند رابطه با خدا، خود، دیگران و محیط، پیش‌نیاز اصلی در پیاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی است که لازم است با آموزش، گفتمان‌سازی، فرهنگ‌سازی، بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت رسانه‌ها، فضای آموزشی و مجازی و اینترنت، توسعه زیرساخت‌ها و به فعلیت رساندن ظرفیت‌ها و جلب مشارکت‌ها همراه با تقسیم وظایف میان نهادها و سازمان‌های مختلف در این زمینه گام برداشته شود.

توحیدلو و ذاکری (۱۴۰۰) با بررسی سبک زندگی در برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب و مطالعه تعارضات درونی در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی در حوزه سبک زندگی اشاره داشته‌اند که «بی‌توجهی به واقعیت جامعه» و «فقدان انسجام» دو ویژگی اصلی این برنامه‌هاست؛ چراکه این برنامه‌ها خاصیتی آرمان‌گرایانه داشته و بیشتر متوجه نظام ارزشی سیاست‌گذار بوده‌اند تا مردم جامعه. ازطرفی این برنامه‌ها انسجام لازم را نداشته‌اند و بی‌توجهی به ارتباط فرهنگ و اقتصاد و مبادلات میان آن دو باعث تفاوت سبک زندگی میان طبقه صاحب سرمایه و دیگران شود و این سیاست‌گذاری‌ها دائماً حوزه فرهنگ را نقض کند.

توحیدی‌نیا (۱۴۰۰) نقش و اهمیت سیره و سبک زندگی معصومان(ع) را به‌عنوان منبع مهمی در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی می‌داند و بر این عقیده است که ویژگی‌های رفتاری ائمه(ع)، سبک زندگی و ماهیت کارآمد سیره آنان متناسب با مفاهیم بنیادین تمدن نوین اسلامی و شالوده‌ای اساسی برای پی‌ریزی آن است.

محمدی‌پویا و ترکاشوند (۱۳۹۹) تربیت را عاملی مهم در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی معرفی می‌کنند و براساس اندیشه‌های مقام معظم رهبری این امر را شامل معنویت، علم‌گرایی، اخلاق، عقلانیت، عدالت، وحدت‌گرایی، پیشرفت، مجاهدت مداوم و پویایی فرهنگ می‌دانند که زمینه را برای شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی فراهم می‌سازد.

محسنی و محمدحسین‌زاده (۱۳۹۹) بر این باورند که در فهم مؤلفه‌های سبک زندگی، قرآن منبع اصلی و اصل منبع است و سایر منابع (عقل، سنت و به‌ویژه دانش‌های تجربی) تنها ابزارهایی در

مسیر استخراج آموزه‌های قرآن کریم از سطحی‌ترین لایه‌های زندگی تا عمیق‌ترین لایه‌های آن هستند.

امینی و همکاران (۱۳۹۸) پیوند مساجد و آموزش و پرورش را عامل مهم زمینه‌ساز در نهادینه‌سازی سبک زندگی و تمدن اسلامی دانسته و معتقدند پیوند میان مسجد و مدرسه و خانواده، در آموزه‌های اسلامی و سبک و سیره پیامبر(ص) و ائمه معصومین(ع) ریشه دارد. این پیوند میان آن‌ها از طریق راهبردهای بسترسازی مانند تعامل، تشویق دانش‌آموزان برتر در مساجد، تجلیل از جوانان تازه‌ازدواج‌کرده در مساجد همراه با تقویت مشارکت و مسئولیت‌پذیری عموم مردم و خانواده‌ها و نهادها و از همه مهم‌تر آموزش و پرورش در امور مساجد می‌تواند در نهادینه ساختن سبک زندگی اسلامی و شکل‌گیری تمدن اسلامی مؤثر باشد.

حیدری (۱۳۹۸) در پژوهش خود در زمینه نقش تعلیم و تربیت در سبک زندگی بر این عقیده است که تعلیم و تربیت مهم‌ترین نقش را در صعود یا سقوط انسان دارد و اگر بتوان از طریق تعلیم و تربیت که مطابق با سنت، کتاب و عقل باشد، قرآن، ایمان، اخلاق، اصول و احکام دین را به‌عنوان مهم‌ترین اولویت‌های زندگی در جهت چگونگی انسانی زیستن و سبک زندگی اسلامی ارائه داد، به روشن شدن این جایگاه پی خواهیم برد.

اسماعیلی جوشقانی و همکاران (۱۳۹۸) با طراحی مدل نوین سبک زندگی ایرانی- اسلامی از طریق نظریه داده‌بنیاد به این نتیجه رسیدند که چهار دسته از عوامل شامل عوامل محیطی (فرهنگ، نیازها و سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی)، فردی (سن، جنس، سبک خرید، هویت، متمایز شدن و رقابت و همکاری)، روابط انسانی و اجتماعی (روابط خانوادگی، گروه‌های مرجع شغلی، طبقاتی و فرهنگی و اجتماعی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی، ازدواج و شغل) و نگرش‌ها و ارزش‌ها (زیباشناختی، دین، آداب و رسوم، مادی و متافیزیکی) در شکل‌گیری سبک زندگی اثرگذارند.

رحیمی کلیشادی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه خود درباره نقش سبک زندگی ایرانی اسلامی در تمدن نوین اسلامی به این نتیجه رسیدند که سبک زندگی ایرانی اسلامی باید مبتنی بر دین اسلام و فرهنگ بومی ایران باشد و در تمام سطوح پیش رود تا بتواند مبنایی برای ایجاد تمدن نوین اسلامی باشد و برای این امر لازم است تا این سبک از زندگی در بین مردم عادت‌سازی شود و سلیقه‌ها و خواسته‌های مردم را جهت‌دهی کند.

درخشه و صفائیان (۱۳۹۶) با بررسی عوامل مؤثر بر سبک زندگی ایرانیان در راستای دستیابی به اهداف برنامه چشم‌انداز ۱۴۰۴ به این نتیجه رسیدند که حکومت صالح و شایسته‌سالار زیربنای توسعه و پیشرفت کشور است و زیرساخت‌ها باید اصلاح شود تا به اهداف برسیم. همچنین برای سبک زندگی ایرانی- اسلامی باید بر ارزش‌ها و سنت‌ها ارج نهاده شود و به شیوه صحیح با مدرنیته تلفیق شوند تا اهداف سند محقق شود.

به‌طور کلی بررسی پژوهش‌های انجام‌گرفته نشان می‌دهد که بیشتر آن‌ها به بررسی رابطه سبک زندگی و تمدن نوین اسلامی پرداخته و کمتر پژوهشی به بررسی الزامات سبک زندگی در شکل‌گیری تمدن اسلامی براساس آموزه‌های امام رضا(ع) پرداخته است؛ بنابراین این پژوهش در نظر دارد این موضوع مهم را گردآوری و تحلیل کند. فهم مبانی و مفاهیم در هر پژوهش به نزدیک‌سازی هدف نویسنده و درک خواننده بسیار کمک می‌کند؛ پس در این قسمت مهم‌ترین مبانی و مفاهیم پژوهش یعنی نهاده‌سازی، سبک زندگی اسلامی- ایرانی و تمدن اسلامی بررسی می‌شود.

۱-۱. نهاده‌سازی

نهاده‌سازی به معنای پایدار کردن یا تدارک شرایطی است که به‌موجب آن ثبات و فراگیری شدن موضوع مورد نظر اتفاق می‌افتد (قلی‌پور، ۱۳۸۴، ص ۲۳). نهاده‌سازی در سطوح مختلف قابل تحقق است و از اصطلاحات مهم علوم اجتماعی است که دلالت بر ریشه‌دار شدن و ثبات یک امر اجتماعی، مقبولیت و رسمیت یافتن آن در میان افراد جامعه دارد (آصفی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۴۱۷). از نظر جامعه‌شناسان نهاده‌سازی فرایندی است که طی آن اشکال منظم، بادوام و تا حد زیادی پیش‌بینی‌شده در تعامل متقابل گسترش می‌یابد و فرایند تنظیم و الگوسازی رویه‌های مصوب جامعه است (گلایی، ۱۳۷۶، ص ۵۵).

۲-۱. سبک زندگی اسلامی- ایرانی

سبک زندگی اسلامی- ایرانی به‌معنای الگویی از سبک زندگی در معنای عام است که در آن شیوه زندگی براساس الگوهای دین اسلام، قرآن و سنت است که با فرهنگ و آداب و رسوم ایرانی درهم آمیخته و یک شیوه زندگی در جهت رسیدن به رشد و تعالی را شکل بخشیده است. در سبک زندگی ایرانی- اسلامی عمق اعتقادات، عواطف و نگرش فرد سنجیده نمی‌شود، بلکه

رفتارهای فرد مورد توجه قرار می‌گیرد؛ با این تفاوت که هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از شناخت و عواطف اسلامی را مد نظر قرار دهد (کاویانی، ۱۳۹۲، ص ۱۸).

۳-۱. تمدن اسلامی

تمدن اسلامی یعنی ایجاد جامعه‌ای که اندوخته‌های مادی و معنوی آن براساس تعالیم دین اسلام و دستورات قرآن و سیره و روش معصومین(ع) باشد (جان‌احمدی، ۱۳۸۶، ص ۵۱) و از دیدگاه مقام معظم رهبری(مدظله) گسترش تمدن نوین اسلامی به خرد و همت جمعی نیاز دارد و در سایه اخلاق، کار، تلاش، ایمان، عقلانیت، توانایی علمی، اقتصاد شکوفا، رسانه‌های قوی و روابط مناسب بین‌الملل به وجود می‌آید (اکبری و رضایی، ۱۳۹۶، ص ۱۰۵).

۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر با روش کیفی که یک فرایند درک مبتنی بر سنت‌های روش‌شناسی مشخص است و به اکتشاف در مسائل اجتماعی و انسانی می‌پردازد (Khan, 2014) و با رویکرد تحلیل مضمون انجام می‌شود. جامعه مورد مطالعه همه نخبگان آگاه به موضوع در استان کرمانشاه در سال ۱۴۰۲ بودند که به صورت هدفمند و با روش نمونه‌گیری نظری و گلوله‌برفی انتخاب شدند. معیار ورود آنان به پژوهش علاوه بر داوطلبانه بودن شامل داشتن مدرک دکتری یا حوزوی سطح ۳ و بالاتر، آشنایی با سیره و سبک زندگی رضوی، آگاهی از سبک زندگی و تمدن‌سازی و مطالعه و پژوهش در موضوع حاضر بود. مشارکت‌کنندگان در خروج از پژوهش آزاد بودند و هر موقع که تصمیم بر عدم مشارکت داشتند، می‌توانستند از فرایند مصاحبه و مشارکت خارج شوند. نمونه‌گیری تا اشباع نظری اطلاعات که ۱۲ نفر بود، ادامه یافت. نکات اخلاقی پژوهش با گرفتن رضایت از افراد به شرکت در مصاحبه و داوطلبانه بودن مشارکت آنان همراه با فاش نشدن اطلاعات شخصی آنان رعایت شد. برای تضمین اعتبار داده‌ها با انجام تجزیه و تحلیل هر مصاحبه، اطلاعات به مصاحبه‌شونده بازگشت داده شد تا صحت آن‌ها تأیید و در صورت نیاز تغییرات لازم اعمال شود.

اطلاعات به دست آمده در پژوهش طی یک فرایند تحلیل مضمون تجزیه و تحلیل شد. بدین صورت که بعد از انجام هر مصاحبه ابتدا متن مصاحبه‌ها نوشته و چندین بار مرور شد. در مرحله

دوم اطلاعات مرتبط با اهداف پژوهش مشخص و در مرحله سوم مهم‌ترین معانی استخراج و فرموله شد. در ادامه مفاهیم مهم و کلیدی هر عبارت مشخص شد و ارتباط میان آن‌ها با جملات اصلی بررسی شد. در مرحله چهارم مفاهیم براساس تشابه و قرابت طبقه‌بندی شد و در مرحله پنجم که مرحله توصیف تحلیلی نظرات مشارکت‌کنندگان و دیدگاه‌های مرتبط آنان با موضوع بود، نتایج برای توصیف کامل و جامعه بهم پیوند داده شد و طبقه‌بندی‌های لازم شکل گرفت. در مرحله ششم توصیفی کامل از پدیده مورد مطالعه واضح و بدون ابهام ارائه شد و در مرحله پایانی به‌منظور اعتباربخشی به یافته‌ها، کدگذاری‌ها و نتایج به‌دست‌آمده کدگذاری‌ها در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا در صورت لزوم تغییرات پیشنهادی خود را اعمال کنند (Morrow et al, 2015). برای تضمین اعتبار یافته‌ها براساس الگوی گوبا و لینکلن (Guba & Lincoln, 1989) سعی شد با اختصاص زمان کافی برای مصاحبه‌ها و بازنگری مشارکت‌کنندگان این اصل رعایت شود.

روش گردآوری اطلاعات مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساخت‌یافته بود که تعدادی سؤال باز درباره موضوع پژوهش و براساس الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی برای شکل‌گیری تمدن اسلامی با نگاه و توجه به آموزه‌های رضوی طرح و همراه سؤالات اکتشافی دیگر از مشارکت‌کنندگان پرسیده شد. پاسخ‌ها با دقت ثبت و مفاهیم از آن‌ها استخراج و طبقه‌بندی شد. برخی از سؤالات عبارت بودند از:

۱. سبک زندگی اسلامی چه ارتباطی با شکل‌گیری تمدن اسلامی دارد؟
۲. چه شرایط و اموری لازم است تا سبک زندگی اسلامی در جامعه نهادینه شود؟
۳. چه ارتباطی میان آموزه‌های امام رضا(ع) و سبک زندگی اسلامی با تمدن اسلامی وجود دارد؟

۳. یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش یافته‌های توصیفی و یافته‌های کیفی ارائه می‌شود:

۳-۱. یافته‌های توصیفی

جدول ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و توصیفی مشارکت‌کنندگان را نشان می‌دهد که مطابق

آن بیشترین شرکت‌کنندگان در گروه سنی ۳۵ تا ۴۰ سال قرار داشتند و تحصیلات بیشتر آنان دکتری علوم قرآن و حدیث بود که عمدتاً در دانشگاه مشغول به فعالیت بودند.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	اطلاعات	گروه‌ها	تعداد	درصد
۱	سن	۳۵-۴۰	۳	۲۵ درصد
		۴۱-۴۵	۵	۴۲ درصد
		۴۶-۵۰	۴	۳۳ درصد
۲	جنسیت	مرد	۸	۶۷ درصد
		زن	۴	۳۳ درصد
۳	تحصیلات	دکتری	۸	۶۷ درصد
		سطوح ۳ و ۴ حوزه	۴	۳۳ درصد
۴	سابقه فعالیت	۵ تا ۱۵ سال	۶	۵۰ درصد
		۱۵ تا ۲۵ سال	۴	۳۳ درصد
		۲۵ و بالاتر	۲	۱۷ درصد
۵	شغل	استاد دانشگاه	۶	۵۰ درصد
		مبلغ	۳	۲۵ درصد
		کارمند و سایر	۳	۲۵ درصد
۶	رشته تحصیلی	علوم قرآن و حدیث	۸	۶۷ درصد
		تاریخ اسلام	۲	۱۶.۵ درصد
		علوم اجتماعی	۲	۱۶.۵ درصد

۳-۲. یافته‌های کیفی

پس از کدگذاری اطلاعات، الزامات نهاده‌سازی سبک زندگی در ۳ مقوله اصلی و ۸ مقوله فرعی طبقه‌بندی شد. مضامین اصلی به‌دست‌آمده عبارت‌اند از الزامات مبنایی (با ۳ مقوله فرعی دانشی و شناختی، بینشی و نگرشی، رفتاری و عملکردی) و الزامات ساختاری (با ۲ مقوله فرعی تهیه زیرساخت‌ها و اقدامات ساختاری) و الزامات فنی و اجرایی (با ۳ مقوله فرعی عوامل و شرایط مدیریتی، ارائه الگو، ضمانت اجرا) که در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی در راستای تمدن اسلامی

مبتنی بر آموزه‌های دینی و سیره رضوی

مقولات اصلی	مقولات فرعی	مفاهیم فرعی	مفاهیم کلی
الزامات مبنایی	عوامل دانشی و شناختی	دانش سبک زندگی	آگاهی‌بخش از طریق منابع اصیل قرآن و سیره معصومین(ع)، استفاده از عقل و دانش، آموزش صحیح آموزه‌های اسلامی، شناخت صحیح و دقیق سبک زندگی و تمدن در سیره معصومین و حضرت رضا(ع).
		دانش تمدن اسلامی- ایرانی	هدفمندی سبک زندگی و تمدن اسلامی، ارتقای ایمان و اعتقاد، خودشناسی و خداشناسی، غفلت‌زدایی، آینده‌نگری، پویایی سبک زندگی و تمدن اسلامی، طرح سبک زندگی اسلامی، توجه به فرهنگ بومی.
	عوامل بینشی و نگرشی	دوراندیشی و داشتن چشم‌انداز	مقید به احکام، تکرار و تمرین، عادت‌سازی، سلیقه‌سازی، تعلیم و تربیت اسلامی، شکوفایی استعدادها، آموزش‌های عملی سبک زندگی، معنویت، عمل به قرآن، اصلاح رابطه با خود، خدا، دیگران و محیط.
		نگرش و بینش	قوانین و مقررات اسلامی، آموزش و رعایت احکام اسلامی، الگوسازی همه‌جانبه از فرهنگ رضوی، تقویت فضای مجازی اسلامی، فضای مجازی و صداوسیما، هدف‌گزینی.
الزامات ساختاری	تهدیه زیرساخت‌ها	اقدامات فناورانه	ارتباط بین‌نسلی، رعایت و آموزش اصل تعادل در زندگی، ارتباط خانواده و مدرسه، ارتباط خانواده و مسجد، ارتباط مدرسه و مسجد، فرهنگ‌سازی تدریجی، روابط و تعاملات بر مبنای فرهنگ اسلامی و ایرانی، گفت‌وگو و مناظره سالم.
		برنامه‌ریزی	ارتباط بین‌نسلی، رعایت و آموزش اصل تعادل در زندگی، ارتباط خانواده و مدرسه، ارتباط خانواده و مسجد، ارتباط مدرسه و مسجد، فرهنگ‌سازی تدریجی، روابط و تعاملات بر مبنای فرهنگ اسلامی و ایرانی، گفت‌وگو و مناظره سالم.
الزامات فنی و اجرایی	عوامل و شرایط مدیریتی	تعامل و همکاری	ارتباط بین‌نسلی، رعایت و آموزش اصل تعادل در زندگی، ارتباط خانواده و مدرسه، ارتباط خانواده و مسجد، ارتباط مدرسه و مسجد، فرهنگ‌سازی تدریجی، روابط و تعاملات بر مبنای فرهنگ اسلامی و ایرانی، گفت‌وگو و مناظره سالم.
		اقدامات ساختاری	ارتباط بین‌نسلی، رعایت و آموزش اصل تعادل در زندگی، ارتباط خانواده و مدرسه، ارتباط خانواده و مسجد، ارتباط مدرسه و مسجد، فرهنگ‌سازی تدریجی، روابط و تعاملات بر مبنای فرهنگ اسلامی و ایرانی، گفت‌وگو و مناظره سالم.
الزامات فنی و اجرایی	عوامل و شرایط مدیریتی	اقدامات کارشناسانه و تخصصی	تلاش نخبگان و صاحب‌نظران، مدیران و معلمان و مربیان کارآزموده، جهاد تبیین، شبکه‌سازی، مخاطب‌شناسی، مهندسی معکوس.
		تهیه و تدوین برنامه‌های راهبردی	تلاش نخبگان و صاحب‌نظران، مدیران و معلمان و مربیان کارآزموده، جهاد تبیین، شبکه‌سازی، مخاطب‌شناسی، مهندسی معکوس.

ادامه جدول ۲. الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی در راستای تمدن اسلامی
مبتنی بر آموزه‌های دینی و سیره رضوی

مقولات اصلی	مقولات فرعی	مفاهیم فرعی	مفاهیم کلی
الزامات فنی و اجرایی	الگوها	سیره و زندگی معصومین(ع) الگوهای تأییدشده	روابط خانوادگی، الگوهای رفتاری و مناظراتی امام رضا(ع)، امور همسرگزینی و ازدواج، انتخاب شغل.
	ضمانت اجرا	نظارت و بازرسی حمایت همه‌جانبه و بازخورد	بازبینی سبک زندگی، ایجاد نهادهای نظارتی و حمایت‌کننده، فرهنگ پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری.

در ادامه مقولات اصلی و مقولات فرعی آن‌ها بررسی می‌شود؛

الف) الزامات مبنایی

منظور از الزامات مبنایی شرایطی است که به‌عنوان اساس و پایه سایر شرایط شناخته می‌شود و در پژوهش حاضر در سه گروه عوامل دانشی و شناختی، نگرشی و بینشی و رفتاری و عملکردی احصا شده‌اند.

- عوامل دانشی و شناختی
عصر حاضر عصر دانش و اطلاعات است و اصلی‌ترین عامل رقابت و موفقیت دانش و تغییر آن است (تاکوچی و نوناکا، ۱۳۹۴، ص ۱۷) و از نگاه امام رضا(ع) «اندیشیدن آیینۀ انسان است که خوبی‌ها و زشتی‌ها را به او نشان می‌دهد» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۷۵، ص ۳۲۵) و «انسان قبل از انجام هر اقدام باید در مورد آن دانش و شناخت کافی داشته باشد» (کلینی، ۱۳۸۲، ص ۱۱۳). منظور از عوامل دانشی و شناختی، معرفت و آگاهی است که باید نسبت به سبک زندگی اسلامی- ایرانی در راستای شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی در میان افراد جامعه وجود داشته باشد و در این پژوهش دانش سبک زندگی و تمدن اسلامی باید از طریق نهادها و سازمان‌های آموزشی، تبلیغی و ترویجی در میان افراد آموزش داده شود. عمده مشارکت‌کنندگان در پژوهش به اهمیت دانش و آگاهی از چیستی و چرایی سبک زندگی و تمدن اسلامی اشاره داشته و آن را عامل مهم و زمینه‌ای در

نهاده‌سازی سبک زندگی دانسته‌اند. برای نمونه به یک مصاحبه اشاره می‌شود: «برای آنکه سبک زندگی و ارتباط آن با تمدن اسلامی را با توجه به سیره امام رضا(ع) درک کنیم، باید ابتدا معنا و منظور حضرت را از مفاهیم نام‌برده بشناسیم و آن‌ها را در معنای صحیح خود به کار ببریم. هنگامی که منظور ما از سبک زندگی اسلامی و تمدن اسلامی روشن و مشخص شد، می‌توان گام‌های بعدی را در جهت نهاده‌سازی سبک زندگی در راستای تمدن اسلامی برداشت» (پاسخ‌گوی شماره ۱۲).

- عوامل نگرشی و بینشی

یکی دیگر از عوامل و شرایط مبنایی در نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی در شکل‌گیری و اعتلای تمدن اسلامی عوامل نگرشی و بینشی هستند که اهمیت زیادی در رفتار و عمل دارد. در آیه ۱۱ سوره رعد^۱ نیز خداوند به اهمیت نگرش در رفتار اشاره داشته است و در سیره رضوی نیز خوش‌بینی، داشتن نگاه و نگرش مثبت به خداوند و امور عالم از اصول اصلی رفتار امام رضا(ع) بوده است. باین‌حال، برای آنکه بتوان سبک زندگی را نهاده‌سازی ساخت، لازم است بینش و نگرش نسبت به آن هدفمند و پویا شود. در این زمینه یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان داشت: «برای آنکه بتوان سبک زندگی را نهاده‌سازی ساخت، باید دوراندیش بود و برای آن هدف داشت. هدف فردی و هدف جمعی و یک حرکت جمعی و گروهی برای نهاده‌سازی سبک زندگی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی لازم است» (پاسخ‌گوی شماره ۸).

- عوامل رفتاری و عملکردی

رفتار جنبه عملکرد انسان است و عوامل رفتاری و عملکردی یکی از مفاهیم مهم در الزامات مبنایی است که برای نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن توجه به آن از اهمیت فراوانی برخوردار است. زیرا بدون رفتار و عملکرد معنای سبک زندگی و تمدن ناقص است و لازم است تا افراد جامعه اسلامی به دستورات اسلام عمل کنند و نسبت به منابع خود و در مقابل تمدن غرب خودباوری داشته باشند. همان‌طور که مصاحبه‌شوندگان نیز اشاره کردند، آموزش و تعلیم و تربیت اسلامی نقش مهمی در نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی دارد. برای انجام

۱. لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمَنْ خَلْفَهُ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ (الرعد: ۱۱)

رفتار به شیوه صحیح و اسلامی نگاه و رجوع به سیره امام رضا(ع) می‌تواند الگویی مناسب باشد که در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی قابل الگوگیری است و پاسخ‌گویان نیز به این امر اشاره داشتند: «ازآنجا که سبک زندگی امام رضا(ع) سبکی قرآنی است و شامل تمام شئون فردی و اجتماعی و دربردارنده همه جوانب سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و هنری است، باید به‌صورت عملی آموزش داده شود و ازطریق شیوه‌های مختلف در سطوح فردی، خانوادگی، سازمانی و اجتماعی عادت‌سازی شود» (پاسخ‌گوی شماره ۳).

ب) الزامات ساختاری

یکی دیگر از الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای تشکیل و اعتلای تمدن اسلامی با توجه به آموزه‌ها و سیره رضوی الزامات ساختاری هستند که بیشتر مرتبط با شرایط، زیرساخت‌ها و اقداماتی هستند که لازم است انجام شود تا بتوان به هدف رسید. این الزامات در دو بخش تهیه زیرساخت‌ها و اقدامات ساختاری طبقه‌بندی شدند که در ادامه بررسی می‌شوند.

- تهیه زیرساخت‌ها

تهیه، توسعه و پشتیبانی از زیرساخت‌های لازم برای نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای تشکیل و اعتلای تمدن اسلامی براساس آموزه‌ها و سیره رضوی از مفاهیم مهم در مقوله الزامات ساختاری است که نیازمند اقدامات فناورانه و برنامه‌ریزی در این زمینه است. طراحی و توسعه شرایط لازم مانند الگوسازی، تقویت فرهنگ و... برای نهادینه‌سازی سبک زندگی از الزامات مهمی است که در مصاحبه‌های پاسخ‌گویان به آن اشاره شده و برخی از آنان معتقدند که توسعه فضای مجازی مخصوص سبک زندگی و سیره رضوی می‌تواند در این راستا بسیار کارگشا باشد. در سیره امام رضا(ع) نیز گره‌گشایی و برطرف کردن موانع بسیار مورد توجه بوده است که می‌توان به‌عنوان یکی از شرط‌های زیرساختی برای نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در تمدن اسلامی در اولویت قرار گیرد. ایشان فرموده‌اند: «هرکس مؤمنی را از رنج و گرفتاری نجات دهد، خداوند دل او را در روز قیامت گشایش می‌دهد» (کلینی، ۱۳۸۲، ج ۲، ص ۱۹۷). همچنین داشتن طرح و برنامه‌ریزی قبل از انجام هر کار لازم است پاسخ‌گویان نیز به این امر اشاره کردند. برای مثال یکی از مشارکت‌کنندگان گفتند: «قبل از انجام هر کاری و برای رسیدن به موفقیت در آن لازم است ابتدا هدف از انجام آن مشخص شود و پس از آن برای آن برنامه‌ریزی انجام بگیرد. بدون داشتن طرح و

برنامه نمی‌توان انتظار موفقیت چندانی را داشت؛ به همین دلیل برای آنکه بتوان سبک زندگی اسلامی را در جهت تشکیل و اعتلای تمدن اسلامی با توجه به آموزه‌ها و سیره امام رضا(ع) به کار گرفت و نهاده‌سازی ساخت، باید دستورالعمل و مقررات آن با توجه به آموزه‌های امام رضا(ع) به‌عنوان یک الگوی کامل از زندگی تدوین و مشخص شود» (پاسخ‌گوی شماره ۵).

- اقدامات ساختاری

اقدامات ساختاری، دیگر مفهوم فرعی مربوط به الزامات ساختاری است که بیان‌کننده اقداماتی است که باید انجام پذیرد تا بتوان به هدف مربوط یعنی نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی رسید. این اقدامات شامل ایجاد فضای تعامل و همکاری میان سازمان‌ها و نهادهای مهم اجتماعی مانند خانواده، مدرسه و مسجد است که به‌عنوان متولیان مهم فرهنگ‌سازی در جامعه هستند و از طریق آن‌ها می‌توان اقدامات لازم برای تحقق هدف مربوط را به انجام رسانید.

ج) الزامات فنی و اجرایی

الزام مهم دیگر در نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی مربوط به عوامل فنی و اجرایی هستند که شامل مفاهیم و عوامل فرعی دیگر چون علل و شرایط مدیریتی، الگوها و ضمانت اجراهاست که در ادامه بررسی می‌شوند.

- عوامل و شرایط مدیریتی

یکی از الزامات فنی و اجرایی در جهت نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی توجه به عوامل و شرایط مدیریتی است. مدیران برای آنکه نزد مردم محبوب باشند و بتوانند کارهای مفید انجام دهند، باید براساس بیان امام رضا(ع) «در پنهان و آشکار از خدا پروا داشته باشد و متقی و پرهیزکار باشد» (امام رضا، ۱۴۰۶، ص ۳۸۱) و تخصص لازم در مورد امور مربوط و اقدامات کارشناسانه و تخصصی در تهیه و تدوین برنامه‌های راهبردی را داشته باشند. برای نمونه می‌توان به مفهوم جهاد تبیین اشاره کرد که در رابطه با تمدن غرب و تهاجم فرهنگی آنان باید با کمک متخصصان و نخبگان آموزش داده شود. برای نمونه پاسخ‌گوی شماره ۷ با اشاره به اهمیت مدیریت و ایجاد هماهنگی‌های لازم برای نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی اشاره کردند که: «سبک زندگی مفهوم ایستا نیست که بدون توجه به زمان، مکان، سن،

جنسیت و... برای آن برنامه‌ریزی شود و اجرای اقدامات لازم برای نهادینه‌سازی آن نیازمند هماهنگی و مدیریت در جهت استفاده از ظرفیت‌های منابع مختلف است» (پاسخ‌گوی شماره ۷).

- الگوها

انجام اعمال و رفتار سبک زندگی نیازمند الگوست و الگوها به‌عنوان یکی از الزامات فنی و اجرایی هستند که باید نهادها و افراد و مخصوصاً افراد مسئول در جامعه بدان توجه کنند. پاسخ‌گویان اشاره کردند که سبک زندگی و سیره رضوی به‌عنوان بهترین الگو در این زمینه مطرح است؛ زیرا سیره رضوی الگویی جامع و کامل از سبک زندگی اسلامی و زیست مؤمنانه است که می‌تواند در تسریع دستیابی به تمدن اسلامی از منظر سبک زندگی یاریگر باشد. برای نمونه در مصاحبه‌ها اشاره شده است: «برای ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی باید چاره‌اندیشی شود و درصدد تحکیم و ترویج هویت اسلامی- ایرانی در سبک و الگوی زندگی بود. ازطرفی این نهادها با ارتباط عمیق با قرآن و سبک و سیره زندگی اهل بیت می‌توانند الگوهای مناسبی را به فرزندان و خانواده‌ها معرفی کنند و قبل از مردم خود مسئولان مقید به اجرای زندگی اسلامی رضوی شوند» (پاسخ‌گوی شماره ۱).

- ضمانت اجرا

بدون تردید نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی نیازمند ضمانت اجراست و شامل مفاهیم نظارت و بازرسی، حمایت همه‌جانبه و بازخورد می‌شود. موفقیت در هر اقدام نیازمند بازبینی و مشاهده نتایج در دوره‌های مختلف است و نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نیست.

نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی الزامات نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی مبتنی بر آموزه‌های رضوی در راستای شکل‌گیری تمدن اسلامی از دیدگاه نخبگان دانشگاهی و حوزوی آگاه به موضوع در استان کرمانشاه بود. شیوه جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختمند بود که باعث شکل‌گیری ۴۸ مفهوم کلی و ۱۶ مفهوم فرعی (دانش سبک زندگی، دانش تمدن اسلامی- ایرانی، دوران‌دیشی و داشتن چشم‌انداز، نگرش و بینش، عمل به دستورات

دین اسلام، خودباوری و تعهد، اقدامات فناورانه، برنامه‌ریزی، تعامل و همکاری، فرهنگ‌سازی، اقدامات کارشناسانه و تخصصی، تهیه و تدوین برنامه‌های راهبردی، سیره و زندگی معصومین(ع)، الگوهای تأییدشده، نظارت و بازرسی، حمایت همه‌جانبه و بازخورد) شده است. این مفاهیم در قالب سه مقوله اصلی با عنوان «الزامات مبنایی، ساختاری و فنی و اجرایی» طبقه‌بندی شدند. هرکدام از مقولات بیان‌شده شامل تعدادی مقوله و مفهوم فرعی بودند. چنان‌که الزامات مبنایی شامل سه مقوله فرعی (عوامل دانشی و شناختی، بینشی و نگرشی، رفتاری و عملکردی)، الزامات ساختاری شامل دو مقوله (تهیه زیرساخت‌ها و الزامات ساختاری) و الزامات فنی و اجرایی شامل سه مقوله عوامل و شرایط مدیریتی، الگوها و ضمانت‌اجرا) شد.

در پاسخ به پرسش‌های پژوهش باید گفت سبک زندگی اسلامی- ایرانی به‌عنوان یکی از عناصر مهم تمدن اسلامی ارتباط مستقیم با آن دارد و درواقع تمدن اسلامی همان تحقق سبک زندگی و جامعیت آن است. تمدن دارای سه عنصر انسان، حیات جمعی و گروهی و عناصر و نمودهای آن است که در سبک زندگی نیز بر همین عناصر تأکید شده است و تحقق آن‌ها نیازمند شرایط و امور لازم یا همان ملزومات هستند که در پژوهش به آن‌ها اشاره شد. در بیان ارتباط آموزه‌های امام رضا(ع) و سبک زندگی اسلامی- ایرانی با شکل‌گیری و اعتلای تمدن اسلامی می‌توان چنین گفت که بدون شک سیره و زندگی امام رضا(ع) الگویی برای تمام دوران و منبعی برای تمام عناصر سبک زندگی و حتی تمدن اسلامی است.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت برای نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی با توجه به سیره رضوی در راستای شکل‌گیری و تعالی تمدن اسلامی لازم است ابتدا مبانی و اصول دانشی، نگرشی و رفتاری سبک زندگی به‌خوبی آموزش داده شود و پس از آن به‌واسطه فراهم ساختن ساختارها و ازطریق شرایط و عوامل فنی و اجرایی نسبت به نهاده‌سازی سبک زندگی اقدام شود.

یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان با نتایج مصوبه مبانی، اصول و الزامات پیاده‌سازی برنامه جامع سبک زندگی اسلامی- ایرانی (۱۴۰۱) مبنی بر توسعه زیرساخت‌ها، فرهنگ‌سازی و استفاده از قدرت رسانه‌ها و فضای مجازی در ترویج و نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی همسو دانست. همچنین نتایج پژوهش امینی و همکاران (۱۳۹۸) مؤید این مطلب است که پیوند مساجد و

مدارس یک عامل مهم زمینه‌ساز در نهادینه‌سازی سبک زندگی و تمدن اسلامی است و این تعامل مسجد با خانواده که از نتایج مهم پژوهش حاضر نیز هست، در تعالیم دینی و سیره معصومین (ع) ریشه دارد و عاملی در جهت تقویت مشارکت و مسئولیت‌پذیری عموم مردم و خانواده‌ها و نهادها و از همه مهم‌تر آموزش و پرورش و هماهنگی و همکاری با مساجد در نهادینه ساختن سبک زندگی اسلامی و شکل‌گیری تمدن اسلامی است.

یافته دیگر پژوهش مؤید این مطلب است که آیات قرآن و سیره معصومین (ع) به‌عنوان منابع مهم و اصیل سبک زندگی و تمدن اسلامی هستند که باید مورد توجه و آموزش قرار گیرند. نتایج پژوهش محسنی و محمدحسین‌زاده (۱۳۹۹) نیز نشان داده است که در فهم مؤلفه‌های سبک زندگی، قرآن منبع اصلی و اصل منبع است. گفتنی است که تعلیم و تربیت و در نظر گرفتن شرایط مختلف محیطی، ساختاری و مدیریتی از الزامات دیگر نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی و شکل‌گیری تمدن اسلامی است که در پژوهش‌های حیدری (۱۳۹۸) و اسماعیلی جوشقانی و همکاران (۱۳۹۸) نیز به این امور اشاره شده است.

براساس نتایج پژوهش نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی مبتنی بر آموزه‌های رضوی و در جهت شکل‌گیری و اعتلای تمدن اسلامی فرایندی مستمر و رو به جلوست که وابسته به نوع نگاه و جهان‌بینی افراد جامعه به زندگی و آفرینش است که می‌تواند بر طراحی و تدارک سبک زندگی اثر بگذارد. بااین حال بهره‌مندی از منابع اصیل و غنی مانند قرآن و سیره معصومین (ع) و مخصوصاً امام رضا(ع) در کنار بهره‌مندی از نظرات نخبگان جامعه می‌تواند نتایج مناسب و مطلوبی را برای نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی در راستای شکل‌گیری و تعالی تمدن اسلامی به همراه داشته باشد. بنا بر نتایج پژوهش و الزامات به‌دست آمده پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

- طراحی و تدوین اصول و مبانی سبک زندگی اسلامی- ایرانی و آموزش آن از سطوح ابتدایی تا دانشگاه؛
- تقویت ارتباط خانواده با مدرسه، مسجد و سایر مراکز دینی، فرهنگی و آموزشی؛
- تشکیل کارگروه‌ها و مراکز تخصصی تحقیق و پژوهش به‌منظور نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی؛
- تهیه زیرساخت‌ها و رفع موانع و مشکلات فراروی سبک زندگی اسلامی- ایرانی.

سیاسگزاری

مقاله حاضر، برگزیده چهاردهمین جشنواره علمی پژوهشی اخلاق و سبک زندگی اسلامی مبتنی بر سیره و معارف رضوی به میزبانی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی اراک خرداد ۱۴۰۲ است. ضمن تشکر از مجموعه عوامل برگزاری این جشنواره، نویسنده همچنین بر خود لازم می‌داند از همه استادان دانشگاه و روحانیون مشارکت‌کننده در پژوهش حاضر تشکر و قدردانی کند.

تضاد منافع

نویسنده تضاد منافع اعلام نکرده است.

منابع

- 0 قرآن کریم
- 0 اسماعیلی جوشقانی، محمد، اسفیدانی، محمد رحیم، و شاه‌حسینی، محمدعلی (۱۳۹۸). طراحی مدل نوین سبک زندگی ایرانی- اسلامی با روش گرند تئوری. *ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی*، ۳(۹)، ۸۹-۱۱۴. https://journals.iau.ir/article_671688.html
- 0 اکبری، مرتضی، و رضایی، فریدون (۱۳۹۶). واکاوی شاخص‌های تمدن اسلامی در نگاه مقام معظم رهبری (مدظله). *الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت*، ۳(۵)، ۸۵-۱۰۸. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.23295599.1394.3.5.4.7>
- 0 امام رضا، علی بن موسی (۱۴۰۶ق). *فقه منصوب الی امام الرضا(ع)*، چاپ اول، مشهد: مؤسسه آل‌البیت.
- 0 آصفی، احمدعلی، اسدی، حسن، و خیری، محمد (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران؛ عوامل فردی. *مدیریت ورزشی*، ۱۰(۳)، ۴۳۵-۴۱۵. <https://doi.org/10.22080/jsmb.2014.864>
- 0 بیانات مقام معظم رهبری، آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله)، قابل دسترسی در <https://www.farsi.khamenei.ir>
- 0 تاکوچی، هیروتاکا، و نوناکا، ایکوجیرو (۱۳۹۴). *مدیریت دانش شرکت‌های دانش‌آفرین*، ترجمه علی عطاfer، جبار اسلامی، آناهیتا کاوه و سعید انالویی، چاپ سوم، تهران: سما.

- 0 توحیدلو، سمیه، و ذاکری، علیرضا (۱۴۰۰). سبک زندگی در برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب: تعارض اقتصاد و فرهنگ؛ شکاف در سیاست. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۱۲(۲)، ۲۵-۵۳.
<https://doi.org/10.30465/scs.2021.32141.2259>
- 0 توحیدی‌نیا، روح الله (۱۴۰۰). کارآمدی سیره معصومان (ع) در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی. پژوهش‌های گفتمان تمدنی/انقلاب اسلامی، ۱(۲)، ۵۲-۳۱.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.37952538.1400.1.2.2.2>
- 0 جان‌احمدی، فاطمه (۱۳۸۶). تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، قم: معارف.
- 0 حیدری، علی جمعه (۱۳۹۷). نقش تعلیم و تربیت در سبک زندگی اسلامی. نورالمصطفی (ص)، ۴(۶)، ۷۴-۹۹.
http://noa.journals.miu.ac.ir/article_3579.html
- 0 خسروی سهل آبادی، ابوالقاسم؛ ناظمی اردکانی، مهدی؛ امینی، سید جواد و گودرزی، غلامرضا (۱۳۹۸). پیوند مساجد و آموزش و پرورش به‌عنوان عامل مهم زمینه‌ساز در نهاده‌سازی سبک زندگی اسلامی. مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، ۳(۱۰)، ۲۵۱-۲۹۰.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.74672588.1398.3.10.9.3>
- 0 درخشه، جلال، و صفائیان، میثم (۱۳۹۶). نقش عوامل مؤثر بر سبک زندگی ایرانیان در راستای دستیابی به اهداف برنامه چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴. پژوهش‌های انقلاب اسلامی، ۶(۲۰)، ۱۰۱-۱۱۹.
https://www.roir.ir/article_62927.html
- 0 رحیمی کلیشادی، محمد، گودرزی، غلامرضا، و محمدی کلیشادی، مریم (۱۳۹۷). نقش سبک زندگی ایرانی اسلامی در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی. تحقیقات کاربردی علوم انسانی اسلامی، ۶، ۹۰-۱۱۴.
<https://book.sccsr.ac.ir/product>
- 0 سرخه‌دهی، فاطمه (۱۳۹۲). راهکارها و چالش‌های تحقق سبک زندگی اسلامی؛ به‌مثابه بستر تحقق اقتصاد مقاومتی. مجموعه مقالات اولین همایش ملی نقش سبک زندگی در اقتصاد مقاومتی، قابل بازیابی در لینک؛
<https://www.sid.ir/paper/819483/fa>
- 0 شکرانی، یاسین، و تمدن، حمیدرضا (۱۳۹۵). واکاوی نقش قرآن کریم و تعلیم و تربیت اسلامی در تمدن‌سازی. مجموعه مقالات همایش علمی پژوهش سبک زندگی، ۱-۳۷.
<https://civilica.com/doc/582911>

- 0 صمدی، معصومه (۱۴۰۰). استلزامات سبک زندگی اسلامی (با تمرکز بر رابطه انسان با خدا) در اسناد تحولی آموزش و پرورش. *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، ۱۳(۱)، ۲۵-۴۰.
<https://eslampajoheshha.nashriyat.ir/node/241>
- 0 عترت‌دوست، محمد، و مخلص آبادی، مبارکه (۱۴۰۳). مبانی نظری و بنیان‌های عملی تمدن توحیدی از منظر شهید مطهری. *فصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی*، ۷(۱)، ۱-۳۲.
<https://doi.org/10.22070/nic.2024.18609.1280>
- 0 قطبی، ثریا، هادوی، اصغر، رهنما، اکبر، و باغبانی، فاطمه (۱۳۹۳). تحلیل مؤلفه‌های اجتماعی سبک زندگی در روایات امام رضا(ع). *مشکوة*، ۱۲۳، ۴-۳۴.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.16838033.1393.33.2.1.4>
- 0 قلی‌پور، آرین (۱۳۸۴). *نهادها و سازمان‌ها (اکولوژی نهادی سازمان‌ها)*، تهران: سمت.
- کاویانی، محمد (۱۳۸۸). تربیت اسلامی، گذر از رفتار کلی به رفتار رفتاری. *پژوهش‌های میان رشته‌ای قرآن کریم*، ۱(۳)، ۷۹-۹۱.
<https://www.sid.ir/paper/149373/fa>
- 0 کاویانی، محمد (۱۳۹۲). *سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن*، چاپ دوم، قم: جعفری.
- 0 کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۸۲). *اصول کافی*، تهران: مکتب اسلامی.
- 0 گلابی، سیاوش (۱۳۷۶). *اصول و مبانی جامعه‌شناسی*، تهران: میترا.
- 0 مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ق). *بحار الانوار*، بیروت: مؤسسه الوفا.
- 0 محسنی، مجتبی، و محمدحسین زاده، عبدالرضا (۱۳۹۹). جایگاه قرآن در فهم مؤلفه‌های سبک زندگی. *فقه و حقوق نوین*، ۱(۱)، ۲۷-۳۶.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.27171469.1399.1.1.2.1>
- 0 محمدی‌پویا، فرامرز، و ترکاشوند، سینا (۱۳۹۹). تربیت زمینه‌ساز تمدن نوین اسلامی با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی). *پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ۲۸(۴۶)، ۱۰۳-۱۲۴.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516972.1399.28.46.5.0>
- 0 مصوبه مبانی، اصول و الزامات پیاده‌سازی برنامه جامع سبک زندگی اسلامی- ایرانی (۱۴۰۱)، تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوبه جلسه ۸۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۰.
- 0 مهدوی کنی، محمدسعید (۱۳۸۶). مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی. *تحقیقات فرهنگی*، ۱(۱)، ۱۹۹-۲۳۰.
<https://doi.org/10.7508/ijcr.2008.01.008>

- 0 علی نقی، جعفر، و رهدار، احمد (۱۴۰۳). ضرورت شناسی مطالعات تمدنی در اندیشه امامت. فصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، ۱۷(۱)، ۱۷۷-۱۹۶.
<https://doi.org/10.22070/nic.2024.18631.1284>

References

- 0 Holy Quran
- 0 Akbari, M., & Rezaei., F. (2016). Analysis of the indicators of Islamic civilization from the point of view of the Supreme Leader (Madazaleh), *Iranian Islamic Model of Progress*. 3(5), 85-108.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23295599.1394.3.5.4.7> [In Persian].
- 0 Ali Naghi, J., & Rahdar., A. (2024). Necessity of civilizational studies in Imamate thought. *Quarterly Fundamental Studies of Modern Islamic Civilization*, 7(1), 177-196. <https://doi.org/10.22070/nic.2024.18631.1284> [In Persian].
- 0 Amini, J., Nazimi Ardakani, M., Gudarzi, Gh., & Khosravi Sahlabadi, A. (2018). The connection between mosques and education as an important factor in the institutionalization of Islamic lifestyle. *National Defense Strategic Management Studies*, 3(10), 251-290.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.74672588.1398.3.10.9.3> [In Persian].
- 0 Asefi, A., Asadi, H., & Khabeiri, M. (2017). Effective factors on institutionalizing public sports in Iran; Individual factors. *Sports Management*, 10(3), 415-435. <https://doi.org/10.22080/jsmb.2014.864> [In Persian].
- 0 Derakhshe, J., & Safaian, M. (2016). The role of factors affecting the lifestyle of Iranians in order to achieve the goals of Iran's vision plan 2025. *Islamic Revolution Research*, 6(20), 101-119.
https://www.roir.ir/article_62927.html [In Persian].
- 0 Esmaili Joshghani, M., Esfidani, M. R., & Shah-Hosseini, M.A. (2018). Designing a new Iranian-Islamic lifestyle model with the Ground Theory method. *Innovation and Creativity in Human Sciences*, 9(3), 89-114.
https://journals.iau.ir/article_671688.html [In Persian].
- 0 Etrat Dost, M., Mukhales Abadi, M. (2024). Theoretical foundations and practical foundations of monotheistic civilization from the point of view of martyr Motahari. *Quarterly Journal of Fundamental Studies of Modern Islamic Civilization*, 7(1), 1-32.
<https://doi.org/10.22070/nic.2024.18609.1280> [In Persian].

- 0 Golabi, S. (1997). *Principles of Sociology*, Tehran: Mitra.
- 0 Guba, E. G., & Y. S. Lincoln. (1989). Fourth generation evaluation, Newbury Park, CA: Sage. ISBN: 9780803932357.
- 0 Heydari, A. (2017). The role of education and training in the Islamic lifestyle. *Noor al Mustafa*, 4(6), 74-99.
http://noa.journals.miu.ac.ir/article_3579.html [In Persian].
- 0 Imam Reza, A. (1985). *Jurisprudence assigned to Imam al-Reza (a.s.)*, first edition, Mashhad: Al-Al-Bayt Institute. [In Persian].
- 0 Jan-Ahmadi, F. (2007). *History of Islamic culture and civilization*, Qom: Ma'aref. [In Persian].
- 0 Kaviani, M. (2009). Islamic education, passing from general behavior to behavioral behavior. *interdisciplinary researches of the Holy Quran*, 1(3), 79-91. <https://www.sid.ir/paper/149373/fa> [In Persian].
- 0 Kaviani, M. (2012). *Islamic lifestyle and its measuring tools*, second edition, Qom: Jafari.
- 0 Khan, S. N. (2014). Qualitative research method-phenomenology. *Asian Social Science*, 10(21), 298-324. <https://doi.org/10.5539/ass.v10n21p298>
- 0 Kolehini, M. (2003). *Usul Kafi*, Tehran: Islamic School [In Persian].
- 0 Mahdavi Kani, M. (2007). The concept of lifestyle and its scope in social sciences; *Cultural Research*, 1(1), 199-230.
<https://doi.org/10.7508/ijcr.2008.01.008> [In Persian].
- 0 Majlesi, M. (1403 AH). *Bihar al-Anwar*, Beirut: Alofa Institute [In Arabic].
- 0 Mohammadi-Pouya, F., & Turkashvand, S. (2019). Education that forms the basis of modern Islamic civilization with an emphasis on the thoughts of the Supreme Leader (Madazla Al-Aali). *Research in Islamic Education and Training*, 28(46), 103-124.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516972.1399.28.46.5.0> [In Persian].
- 0 Mohseni, M., & Mohammad Hosseinzadeh, A-R. (2019). The place of the Qur'an in understanding the components of lifestyle. *Fiqh and Modern Law*, 1(1), 27-36. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27171469.1399.1.1.2.1> [In Persian].
- 0 Morrow, R., Rodriguez, A., & King, N. (2015). Colaizzi's descriptive phenomenological method. *The psychologist*, 28(8), 643-644.
<https://doi.org/10.11772/F1359105319890014>
- 0 Qalipour, A. (2004). *Institutions and organizations (institutional ecology of organizations)*, Tehran: Samt [In Persian].

- 0 Qutbi, S., Hadavi, A., Rahnema, A., & Baghbani, F. (2014). Analysis of the social components of lifestyle in the narrations of Imam Reza (a.s.), *Mishkawat*, 123, 4-34.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.16838033.1393.33.2.1.4> [In Persian].
- 0 Rahimi Klishadi, M., Gudarzi, Gh., & Mohammadi Klishadi, M. (2017). The role of Iranian Islamic lifestyle in the formation of modern Islamic civilization. *applied research of Islamic humanities*, 6, 90-114.
<https://book.sccsr.ac.ir/product> [In Persian].
- 0 Resolution of the foundations, principles and requirements for the implementation of the Islamic-Iranian comprehensive lifestyle program (2022), Tehran: Supreme Council of the Cultural Revolution, Resolution of the 872nd meeting dated 8/10/1401 [In Persian].
- 0 Samadi, M. (2021). Requirements of the Islamic lifestyle (with a focus on the relationship between man and God) in the transformational documents of education. *Islam and Educational Research*, 13(1), 25-40.
<https://eslampajoheshha.nashriyat.ir/node/241> [In Persian].
- 0 Shokrani, Y., & Tamaddon, H. (2016). Analysis of the role of the Holy Qur'an and Islamic education in civilization building. Collection of articles of the scientific conference on lifestyle research, 1-37 [In Persian].
- 0 Sorkhadehi, F. (2012). Methods and challenges of realizing the Islamic lifestyle; as a platform for the realization of a resistance economy. The collection of articles of the first national conference on the role of lifestyle in a resistance economy, can be reviewed at the link;
<https://www.sid.ir/paper/819483/fa> [In Persian].
- 0 Statements of the Supreme Leader, Ayatollah Khamenei (Madzaleh), accessible at <https://www.farsi.khamenei.ir> [In Persian].
- 0 Takuchi, H., & Nonaka, I. (2014). Knowledge management of knowledge-creating companies, translated by Dr. Ali Atafar, Jabar Eslami, Anahita Kaveh, and Saeed Analoui, third edition, Tehran: Sama [In Persian].
- 0 Towhidinia, R. (2021). Efficiency of the lives of the innocents (PBUH) in the formation of modern Islamic civilization. *Researches on the Civilizational Discourse of the Islamic Revolution*, 1(2), 31-52.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.37952538.1400.1.2.2.2> [In Persian].
- 0 Tohidlo, S., & Zakari, A. (2021). Lifestyle in post-revolutionary development programs: the conflict between economy and culture; The gap in politics. *Society for Cultural Studies*, 12(2), 25-53.
<https://doi.org/10.30465/scs.2021.32141.2259> [In Persian].